

4.

Bibliometrija znanstvenih revij Znanstvene založbe UL FF na temo spola

Priscila Gulič Pirnat in Ana Marija Lamut

1 Uvod

Znanstvena periodika ima v procesu znanstvenega komuniciranja in izmenjave informacij osrednjo vlogo (Čuk, 2001; Miholič, 2005). Poleg znanstvenih in strokovnih monografij, strokovnih srečanj, osebnih stikov, dopisovanj in drugih oblik so znanstvene revije eden izmed prevladujočih načinov prenosa znanja. Znanstvenice in znanstveniki ter raziskovalke in raziskovalci v znanstvenih in strokovnih revijah objavljajo rezultate svojega dela. Objavljanje v tovrstnih revijah je pomembno za vrednotenje raziskovalne uspešnosti, napredovanje v znanstvene nazive ter prijave raziskovalnih projektov in s tem povezano pridobivanje sredstev za raziskave. Poleg avtorstva znanstvenih in strokovnih člankov znanstvene delavke in delavci sodelujejo v uredništvih in recenzentskih postopkih. Recenzija zagotavlja kakovost objavljenih dosežkov (Čuk, 2001). S kakovostnim recenzentstvom se povečajo možnosti citiranja objavljenih del in se zvišuje kvaliteta znanstvenih objav.

Uspešnost raziskovalnih dosežkov v znanosti merimo na podlagi znanstvenih objav in citiranja objavljenih del (Mali, 2002; Miholič, 2018). Ocenjevanje raziskovalne uspešnosti in znanstvene odličnosti se potrjuje z objavami v priznanih in odmevnih slovenskih in mednarodnih serijskih publikacijah. Pomemben pokazatelj pri rangiranju oziroma kotiranju

posamezne revije so citatni indeksi (SCI, SCI-Expanded, SSCI, A&HCI, ESCI idr.). Za znanstvene revije, ki v procesu znanstvenega komuniciranja objavljajo rezultate raziskovalnega dela, so izredno pomembna odmevnost in merila kakovosti revije, kot so faktor vpliva (*impact factor* – IF),¹ JCR (*Journal Citation Report*),² SJR (*SCImago Journal Rankings*) in SNIP.³ V zbirkah SCI-Expanded in SSCI se uporablja IF, v zbirkah Scopus za področje družboslovja in humanistike SNIP (Miholič, 2018) ter v podatkovnih zbirkah Web of Science JCR. Na podlagi teh kriterijev se avtorice, avtorji odločajo, v katerih revijah bodo objavili rezultate svojega dela. Prizadevajo si za objave v najuglednejših mednarodnih znanstvenih revijah (Miholič in Marušič, 2012).

Z razmahom publiciranja so vlogo posrednika v znanstvenem komuniciranju prevzele založbe (Čuk, 2001). Znanstveno založništvo je ključno za razvoj visokošolskega izobraževanja in znanosti ter s tem za celotno družbo. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani objavlja najnovejše raziskovalne dosežke humanističnih in družboslovnih ved in je največja znanstvena založba s področja humanistike in družboslovja v Sloveniji.⁴ Pomemben segment njene založniške dejavnosti je petnajst znanstvenih periodičnih publikacij v tiskani in/ali elektronski obliki, ki smo jih vključili v pričujočo bibliometrično študijo: *Acta Linguistica Asiatica*, *Acta Neophilologica*, *Andragoška spoznanja*, *Ars & Humanitas*, *Azijske študije*, *Clotho*, *Dela*, *Documenta Praehistorica*, *ELOPE: English Language Overseas Perspectives and Enquiries*, *Keria*, *Linguistica*, *Muzikološki zbornik*, *Slovenščina 2.0*, *Verba Hispanica* in *Vestnik za tuje jezike*.⁵

-
- 1 Faktor vpliva je število bibliografskih citatov za posamezno delo v določenem obdobju.
 - 2 JCR je faktografska baza, ki vsebuje zapise s podatki o faktorju vpliva za pomembnejše serijske publikacije iz svetovne produkcije. Faktor vpliva je pomembno orodje za vrednotenje revij na podlagi podatkov o citiranosti.
 - 3 Baza podatkov SNIP (*Source Normalized Impact per Paper*) vsebuje zapise s podatki o faktorju vpliva znanstvenih publikacij, ki so zajete v bazi podatkov Scopus od leta 1999.
 - 4 Glej <https://www.ff.uni-lj.si/publikacije/znanstvena-zalozba> (14. 3. 2022).
 - 5 Elektronske revije Znanstvene založbe FF, kjer so dostopni vsi članki 15 znanstvenih revij, so dostopne na povezavi: <https://www.ff.uni-lj.si/publikacije/znanstvena-zalozba/revije-knjizne-zbirke-zalozbe>.

Bibliometrija je raziskovanje kvantitativnih vidikov produkcije in diseminacije uporabe zapisanih (znanstvenih) informacij. Bibliometrija uporablja štetje publikacij, patentov, citatov in drugih potencialno informativnih enot ali njihovih lastnosti kot osnovo dejavnikov, s katerimi meri oz. vrednoti raziskovalno dejavnost, znanost in tehnologijo (Južnič, 1998). Bibliometrične metode so se iz skromnih začetkov razvile v široko uporabljene metode. Sicer gre za kvantitativne metode, ki pa imajo tudi zelo močne teoretične zasnove. O slednjih je obširno pisal Južnič (1999), ki je to znanstveno disciplino tudi vpeljal v študij bibliotekarstva in širše v slovenski prostor. Danes je to eno izmed temeljnih orodij vrednotenja znanstvenoraziskovalne dejavnosti.

2 Metodologija

Rezultate bibliometričnih raziskav lahko v osnovi uporabljamo za številne namene (Peteh, 2020), v slovenskem prostoru pa med nameni prevladujejo predvsem merjenje vpliva in pomena objav posameznikov, raziskovalnih skupin in raziskovalnih organizacij ter merjenje vpliva in pomena posameznih znanstvenih revij in drugih publikacij ter ocena le-teh. Na tem mestu je treba posebej poudariti, da bibliografski podatki praviloma vsebujejo le inicialke imen, iz katerih ni mogoče identificirati spola. Tu se pokaže prednost COBISS-a in SICRIS-a zaradi popolnosti podatkov, ki jih vsebujeta. V COBIB-u najdemo pod okrnjeno ključno besedo »bibliometri*« 291 zadetkov v slovenskem jeziku, med njimi precej diplomskih, magistrskih in nekaj doktorskih del. Prelet literature pokaže naslednja pogostejša področja bibliometričnih analiz: analize citiranj, analize revij oziroma objav, analize bibliografskih zbirk itd. Glede na našo bibliometrično študijo, ki vključuje analizo objav skozi dimenzijo spola, smo v COBIB-u iskali tudi ti ključni besedi skupaj: »bibliometri*, spol*« in prišli do 43 zadetkov, od tega 11 sestavnih delov (člankov), ki bi nas lahko zanimali. Po podrobnejšem pregledu vseh ugotavljamo, da se je z vprašanjem odmevnosti objav in odnosa do znanstvene produkcije glede na spol v slovenskem prostoru do sedaj ukvarjal le bibliotekarski kolega Mur (2002, 2008), kar je seveda lahko zaskrbljujoče.

Pričujoča bibliometrična študija je razdeljena na dva sklopa, v katerih skušamo analizirati število objav na temo spola v posameznih revijah Znanstvene založbe FF ter število in delež objav na temo spola glede na vse objave v revijah Znanstvene založbe FF v obdobju 2018–2020. Znanstveni prispevki, povezani z bibliometričnimi indikatorji in spolom, so bili identificirani v obeh sklopih. To smo dosegli z uporabo kombinacije ustreznih ključnih besed, ki smo jih pri posameznih revijah Znanstvene založbe FF preverjali ročno. Ključni izrazi in ključne besede, uporabljene za spol, in vsak bibliometrični kazalnik so prikazani v tabeli 1. Iskanje je bilo omejeno na časovno obdobje 2018–2020.

Kazalnik	Iskalne poizvedbe
Spol	Spol, ženske, moški, seksizem, ženska gibanja, pravice žensk, enakopravnost žensk, enakost spolov, biološki spol, družbeni spol, spolna politika, spolna identifikacija, transeksualnost, materinstvo, politike spolov, spolne kvote, feministični institucionalizem itd.
Bibliometrija	Bibliometrija, scientometrija
Produkcija objav	Število objav, objave na temo spola, Znanstvena založba

Tabela 1: Bibliometrični kazalniki, ki se preučujejo na podlagi ključnih besed, identificiranih z iskalnimi poizvedbami v periodičnih publikacijah Znanstvene založbe FF UL v obdobju 2018–2020

3 Delež člankov na temo spola v znanstvenih revijah ZZ FF

V bibliometrično analizo je bilo vključenih vseh petnajst znanstvenih revij Znanstvene založbe Filozofske fakultete, ki jih najdemo tu: <https://revije.ff.uni-lj.si/>. Pri iskanju relevantnih člankov smo uporabili ključne besede, ki smo jih dobili od delovne podskupine za uresničevanje Načrta enakosti spolov (NES) »Spol v raziskovanju«. Nabor ključnih besed je vseboval preko 80 enot, zato jih tukaj ne navajamo. Od petnajstih revij je članke na temo spola objavilo osem revij, ki so navedene v tabeli 2, osem revij pa v bibliometrično analizo ni bilo vključenih, saj niso objavile

niti enega članka skozi dimenzijo spola. Pregledanih je bilo 961 člankov v petnajstih revijah, 54 člankov v sedmih revijah je vsebovalo vsaj eno ključno besedo na temo spola.

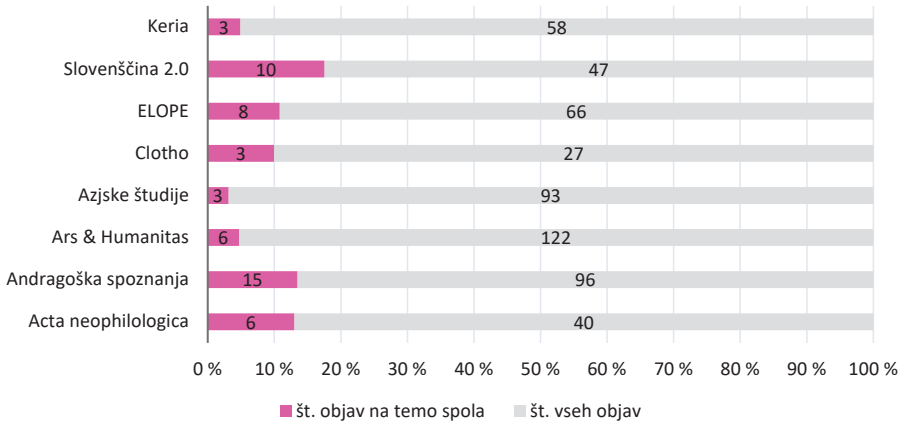
	Ime revije	št. člankov na temo spola; št. vseh člankov v reviji	št. člankov na temo spola / št. vseh člankov v reviji
1.	Acta Linguistica Asiatica		0 od 39
2.	Acta Neophilologica		6 od 40
	Vol. 51, no. 1-2 (2018)	1; 11	
	Vol. 52, no. 1-2 (2019)	1; 13	
	Vol. 53, no. 1-2 (2020)	4; 16	
3.	Andragoška spoznanja		15 od 96
	Letn. 24, št. 1 (2018)	1; 5	
	Letn. 24, št. 1 (2018)	0; 8	
	Letn. 24, št. 1 (2018)	7; 8	
	Letn. 24, št. 4 (2018)	0; 12	
	Letn. 25, št. 1 (2019)	0; 8	
	Letn. 25, št. 2 (2019)	6; 8	
	Letn. 25, št. 3 (2019)	0; 12	
	Letn. 26, št. 1 (2020)	0; 12	
	Letn. 26, št. 2 (2020)	1; 10	
	Letn. 26, št. 3 (2020)	0; 13	
4.	Ars & Humanitas		6 od 122
	Letn. 12, št. 1 (2018)	4; 16	
	Letn. 12, št. 2 (2018)	0, 23	
	Letn. 13, št. 1 (2019)	1; 24	
	Letn. 13, št. 2 (2019)	0, 23	
	Letn. 14, št. 1 (2020)	1; 19	
	Letn. 14, št. 1 (2020)	0; 17	
5.	Azjske študije		3 od 93
	Vol. 6, no. 1 (2018)	1; 9	

	Ime revije	št. člankov na temo spola; št. vseh člankov v reviji	št. člankov na temo spola / št. vseh člankov v reviji
	Vol. 6, no. 2 (2018)	1; 14	
	Vol. 7, no. 1 (2019)	0; 16	
	Vol. 7, no. 2 (2019)	0; 13	
	Vol. 8, no. 1 (2020)	0; 13	
	Vol. 8, no. 1 (2020)	0; 14	
	Vol. 8, no. 1 (2020)	1; 14	
6.	Clotho		3 od 27
	Vol. 1, no. 1 (2019)	0; 8	
	Vol. 1, no. 2 (2019)	0; 5	
	Vol. 2, no. 1 (2020)	2; 7	
	Vol. 2, no. 1 (2020)	1; 7	
	Keria		3 od 58
7.	Vol. 20, no. 1 (2018)	1; 10	
	Vol. 20, no. 2 (2018)	0; 11	
	Vol. 20, no. 3 (2018)	1; 6	
	Vol. 21, no. 1 (2019)	0; 6	
	Vol. 21, no. 2 (2019)	0; 9	
	Vol. 22, no. 1 (2020)	0; 10	
	Vol. 22, no. 2 (2020)	1; 6	
8.	DELA		0 od 35
9.	Documenta Praehistorica		0 od 74
10.	ELOPE		8 od 66
	Letn. 15, št. 1 (2018)	1; 9	
	Letn. 15, št. 2 (2018)	1; 6	
	Letn. 16, št. 1 (2019)	0; 8	
	Letn. 16, št. 2 (2019)	1; 8	
	Letn. 17, št. 1 (2020)	5; 20	
	Letn. 17, št. 2 (2020)	0; 15	

	Ime revije	št. člankov na temo spola; št. vseh člankov v reviji	št. člankov na temo spola / št. vseh člankov v reviji
11.	Linguistica		0 od 55
	Letn. 58, št. 1 (2018)	0; 22	
	Letn. 59, št. 1 (2019)	0; 26	
	Letn. 60, št. 1 (2020)	0; 7	
12.	Muzikološki zbornik		0 od 87
	Letn. 54, št. 1 (2018)	0; 17	
	Letn. 54, št. 2 (2018)	0; 11	
	Letn. 55, št. 1 (2019)	0; 15	
	Letn. 55, št. 2 (2019)	0; 15	
	Letn. 56, št. 1 (2020)	0; 18	
	Letn. 56, št. 2 (2020)	0; 11	
13.	Slovenščina 2.0		10 od 47
	Letn. 6, št. 1 (2018)	0; 5	
	Letn. 6, št. 2 (2018)	0; 9	
	Letn. 7, št. 1 (2019)	0; 11	
	Letn. 7, št. 2 (2019)	9; 9	
	Letn. 8, št. 1 (2020)	1; 5	
	Letn. 8, št. 2 (2020)	0; 8	
14.	Verba hispanica		0 od 43
	Letn. 26, št. 1 (2018)	0; 16	
	Letn. 27, št. 1 (2019)	0; 17	
	Letn. 28, št. 1 (2020)	0; 10	
15.	Vestnik za tuje jezike		0 od 79
	Letn. 10, št. 1 (2018)	0; 25	
	Letn. 11, št. 1 (2019)	0; 29	
	Letn. 12, št. 1 (2020)	0; 25	

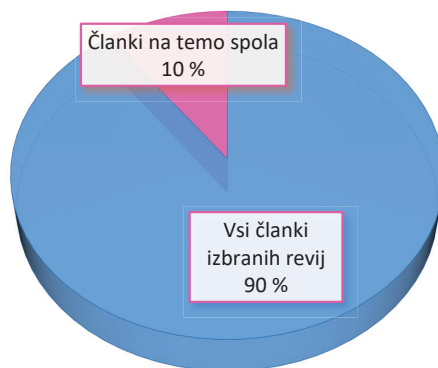
Tabela 2: Bibliometrija objav, ki vsebujejo ključne besede na temo spola, v revijah Znanstvene založbe FF

Na podlagi rezultatov smo pridobili deleže objav na temo spola pri spodaj navedenih znanstvenih revijah založbe. Pri reviji *Keria* beležimo 3 objave od 58, pri *Slovenščini 2.0* 10 objav od 47, pri reviji *ELOPE* 8 objav od 66, pri *Clotho* 3 objave od 27, pri reviji *Azijske študije* 3 objave od 93, pri *Ars & Humanitas* 6 objav od 122, pri *Andragoških spoznanjih* 15 objav od 96 in pri reviji *Acta Neophilologica* 6 objav od 40.

Graf 1: Število objav na temo spola v izbrani reviji glede na število vseh objav v izbrani reviji Znanstvene založbe FF UL

Pri grafu 2 smo upoštevali število vseh objav v izbranih revijah Znanstvene založbe Filozofske fakultete v obdobju 2018–2020 ter število vseh objav na temo spola v izbranih revijah v istem obdobju. Ugotavljamo, da ima 47 odstotkov revij Znanstvene založbe Filozofske fakultete vsaj enega ali več člankov na temo spola, v osmih izbranih revijah je skupaj 10 odstotkov člankov na temo spola.

Graf 2: Vsi članki na temo spola v izbranih revijah Znanstvene založbe FF UL v obdobju 2018–2020

4 Zaključek

Naša študija pokaže, da produkcija znanstvenih objav na temo spola pri Znanstveni založbi Filozofske fakultete v obdobju 2018–2020 ni posebno visoka. Drži, da je kar nekaj periodičnih publikacij precej jezikoslovno oziroma drugače znanstveno naravnanih in je s tega vidika morda težko pričakovati objave na temo spola. Res je tudi, da v slovenskem prostoru ni opaziti tovrstnih bibliometričnih analiz skozi dimenzijo spola. Vprašanje žensk v znanosti se v Sloveniji sicer namenja nekaj pozornosti, a ne v takšnem obsegu, kot bi si želeli. Prispevki obravnavajo problematike s področij enakopravnijšega vključevanja žensk v znanosti, nesorazmerne zastopanosti v visokem šolstvu, vprašanj spolne diskriminacije itd. Treba pa je poudariti, da so študije, zlasti empirične, ki obravnavajo vprašanje spola v odnosu do znanstvene produkcije, v slovenskem prostoru precej redke.

Rezultati naše študije so lahko izhodišče za nadaljnje analize spola glede na znanstveno produkcijo na Filozofski fakulteti ter za nadaljnje primerjalne študije v okviru Univerze v Ljubljani oziroma širše v humanističnih, umetnostnih in družboslovnih vedah. Želeli bi si spodbuditi slovenski akademski in strokovni prostor k raziskavam, ki bi temeljile na analizi spola tudi z vidika znanstvene produktivnosti raziskovalk in raziskovalcev Univerze v Ljubljani in širše. Študija naj vzpodbudi izdelavo novih primerljivih študij in tudi drugih bibliometričnih, scientometričnih in altmetričnih

študij skozi dimenzijo spola na področju humanističnih in drugih znanosti, saj so po našem mnenju razprave o enakosti spolov pomembne za ohranjanje zdrave in uravnotežene znanosti ter družbe nasploh.

Literatura in viri

Čuk, A. 2001. Elektronske revije in posredovanje znanja. V: *Digitalna knjižnica. Strokovno posvetovanje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije*, Radenci, 10.–12. oktober 2001, zbornik referatov. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, str. 123–130.

Jogan, M. 1997. *Položaj znanstvenic v Sloveniji: univerza – docentke in asistentke: poročilo raziskovalne naloge*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Južnič, P. 1998. Bibliotekarstvo in bibliometrija. V: *Zbornik razprav: 10 let Oddelka za bibliotekarstvo 1987–1997* (ur. J. Urbanija). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, str. 189–200.

Južnič, P. 1999. *Metodološka osnova analize citiranosti in njena uporaba v Sloveniji / Methodological basis of citation analysis and its' use in Slovenia*, doktorska disertacija. Ljubljana.

Mali, F. 2002. *Razvoj moderne znanosti : socialni mehanizmi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Knjižna zbirka Teorija in praksa.

Miholič, P. 2005. Znanstveno publiciranje v slovenskem prostoru. *Zdravniški vestnik*, 74 (2), 103–106.

Miholič, P., Marušič, D. 2012. Scientific publishing in the field of social medicine in Slovenia. V: *Social sciences and cultural studies – issues of language, public opinion, education and welfare* (ur. A. López-Varela). Reka: InTech, str. 375–396.

Miholič, P. 2018. *Znanstveno publiciranje raziskovalcev: Univerza na Primorskem v letih 2010–2014*. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije.

Mur, B. 2002. *Odmevnost objav raziskovalnega dela in spol avtorjev*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Mur, B. 2008. *Spol in starost raziskovalcev v odnosu do znanstvene produktivnosti: bibliometrijski pristop*, magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Načrt za uveljavljanje enakosti spolov. 27. 5. 2020. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Dostopno na naslovu: <https://www.ff.uni-lj.si/fakulteta/enakost-spolov>.

Peteh, M. 2020. *Bibliometrijska analiza objavljanih raziskovalnih skupin na področju gozdarstva, lesarstva in papirništva*, doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Zupančič, A., Južnič, P. 2017. Bibliometrijska analiza revije Knjižnice v obdobju 2011–2016. *Knjižnica*, 61(3): 59–86.